

ZDRAVOTNÝ STAV LESOV V ROKU 2020 V ŽILINSKOM KRAJI

Jozef Vakula

Vakula, J.: Forest health in Žilina region in 2020. APOL, 2021, vol. 2, no. 2, p. 271–275.

Abstract: In the Žilina region were harvested 1.7 mil. m³ sanitary felling which is 49% of sanitary felling registered for the whole of Slovakia. Of the pests, the bark beetles was dominant, 1.1 mil. m³ was harvested. Of this volume, *Ips typographus* damaged the largest share (1.0 million m³). The wind damaged 466 thousand m³ and snow 31 thousand m³. In the following year, we expect a improvement in the health of spruce stands in the Žilina region. The population of the *Ips typographus* is decreases but is still high.

Key words: *Ips duplicatus*; spruce; wind; Honey fungus

Zdravotný stav porastov je v Žilinskom kraji najhorší, spomedzi všetkých krajov, čo súvisí s vysokým zastúpením smreka. K premnoženiu podkôrneho hmyzu tu dochádza najmä po vetrových kalamiťach (Liptov, Orava) a po fyziologickom oslabení smrečín suchom s následnou aktivizáciou podpňovky (Kysuce, Orava, Žilina). V tomto kraji sa vyskytovalo 49 % náhodných ťažieb zaevidovaných za celé Slovensko, čo je takmer rovnaký údaj ako v roku 2018 a 2019. Nahlásených tu bolo spolu 1,7 mil. m³ náhodnej ťažby vykonanej, čo je 63 % z roku 2019. Situácia sa v roku 2020, v porovnaní s rokom 2019 zlepšila. Ihličnatá náhodná ťažba tvorila 98 %, podobne ako predošlé roky.

Prevažne v Žilinskom kraji sa vyskytuje najviac chránených území s obmedzeným hospodárením, čo prispieva k zhoršeniu zdravotného stavu, a to nielen porastov v samotných chránených územiach, ale aj okolitých porastov. Zlý zdravotný stav porastov pretrváva v oblasti Turca, kde pokračuje plošné odumieranie smrekových porastov. Dlhodobým problémom sú kalamity podkôrneho hmyzu na Kysuciach, Orave a v okolí Žiliny. Na Liptove došlo v hospodárskych lesoch k miernemu zlepšeniu.

Obrázok 1. Podpňovka je stále významným patogénom Žilinského kraja, na obrázku biele syrročia
Figure 1. Honey fungus is still big problem in Žilina region.

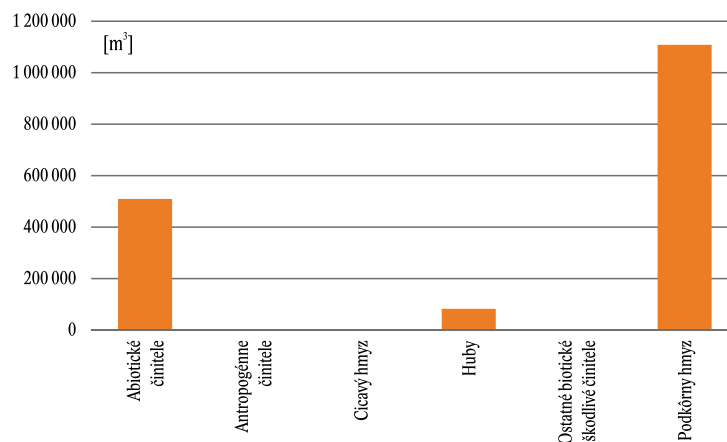
Obrázok 2. Chradnúce smrečiny napadnuté podkôrnym hmyzom na Kysuciach
Figure 2. Weakened spruce stands attacked by bark beetle in Kysuce region.

Zo škodlivých činiteľov prevládal v roku 2020 v Žilinskom kraji podkôrny hmyz, spracovaných tu bolo 1,1 mil. m³. Z tohto objemu pripadlo najviac na lykožrúta smrekového (1,0 mil. m³) a skupinu iný podkôrny hmyz, kde patrí lykožrút severský (60 tis. m³). Nasledoval vietor, ktorý poškodil viac ako 466 tis. m³ hmoty a sneh, ktorý poškodil najmä na Orave 30 tis. m³. Opäť sa tu prejavoval významný vplyv podpňovky, ktorá napadla 78 tis. m³, čo je o 30 % menej ako v roku 2019. Naďalej sa tu vyskytujú kalamity lykožrúta severského, ktorý je lokálne významnejší ako lykožrút smrekový, predovšetkým v severozápadných okresoch kraja.

Tabulka 1. Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Žilinského kraja v roku 2020
Table 1. The occurrence of harmful factors in the forests of Žilina region in 2020

Činitele	Dreviny [m ³]		
	ihličnaté	listnaté	spolu
Abiotické škodlivé činitele	483 993	25 622	509 615
Abiotické činitele	483 993	25 622	509 615
Iné abiotické	2 238	145	2 383
Sneh	29 612	999	30 611
Sucho a úpal	9 479	808	10 287
Vietor	442 664	23 670	466 334
Antropogénne škodlivé činitele	1 517	56	1 573
Antropogénne činitele	1 517	56	1 573
Imisie	138	0	138
Iné antropogénne	8	47	55
Odcudzenie dreva	1 066	9	1 075
Požiare	305	0	305
Biotické škodlivé činitele	1 188 974	2 981	1 191 955
Čicavý hmyz	20	0	20
Vošky na smreku a smrekovci	20	0	20
Huby	81 212	955	82 167
Hniloby	306	263	569
Iné huby	2 527	501	3 028
Koreňovka vrstevnatá	47	0	47
Podpňovka	78 317	15	78 332
Rakovina a nekróza kôry	15	103	118
Tracheomykózy	0	73	73
Ostatné biotické škodlivé činitele	521	952	1 473
Iné biotické	404	289	693
Obhryz a lúpanie zverou	117	663	780
Podkôrny hmyz	1 107 221	1 074	1 108 295
Iný podkôrny hmyz	59 510	248	59 758
Lykožrút lesklý	10 401	0	10 401
Lykožrút smrekovcový	59	0	59
Lykožrút smrekový	1 033 976	0	1 033 976
Lykožrúty na jedli	2 364	0	2 364
Podkôrnik dubový	0	826	826
Podkôrnikové na borovici	911	0	911
Spolu	1 674 484	28 659	1 703 143

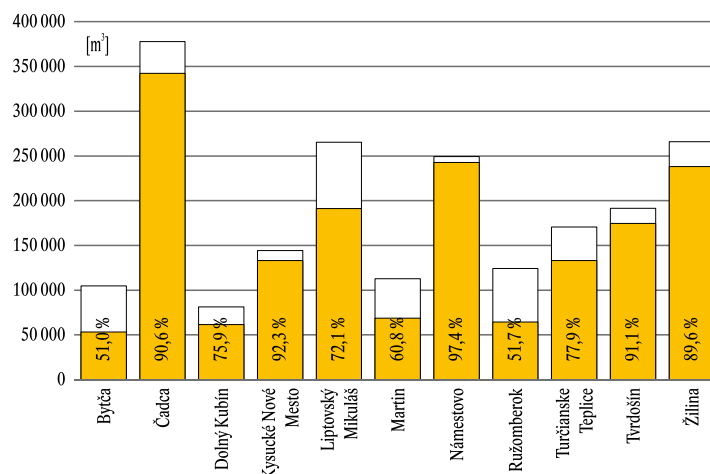
Najviac poškodené škodlivými činiteľmi boli okresy Čadca (342 tis. m³), Námestovo (243 tis. m³), Žilina (238 tis. m³), L. Mikuláš (191 tis. m³), Tvrdošín (175 tis. m³), Turčianske Teplice a Kysucké Nové Mesto (133 tis. m³). V roku 2020 pokračovalo na suchých lokalitách odumieranie jedľových porastov, ktoré sú atakované pre jedľu špecifickými druhmi lykožrútov z roku *Pityokteines*. Na zalesnených holiach sa lokálne vyskytli opätovné škody na sadenicích spôsobené tvrdoňom a lykokazmi.

Obrázok 3. Podiel jednotlivých skupín škodlivých činiteľov na náhodnej vykonanej ťažbe v Žilinskom kraji v roku 2020
Figure 3. The volume of incidental felling in Žilina region by the group of pests.

Tabuľka 2. Objem náhodnej a celkovej ťažby v roku 2020 podľa okresov Žilinského kraja
Table 2. The volume of incidental, and total felling in 2020 by districts of Žilina region.

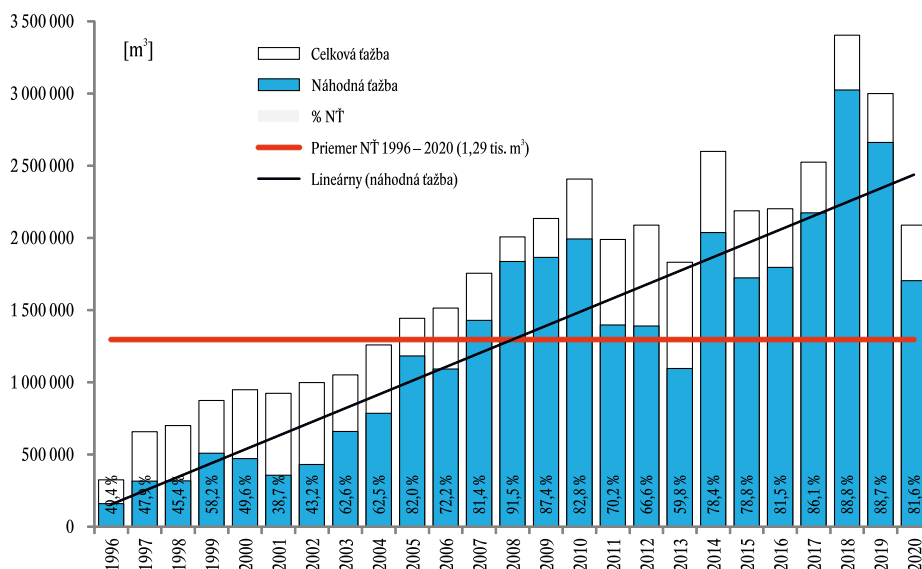
Okresy	náhodná vykonaná [m ³]			Podiel náhodnej vykonanej na celkovej ťažbe	Celková ťažba [m ³]		
	ihličnaté dreviny	listnaté dreviny	spolu		ihličnaté dreviny	listnaté dreviny	spolu
Bytča	51 072	2 315	53 387	51,0 %	96 954	7 726	104 680
Čadca	341 307	1 027	342 334	90,6 %	376 682	1 152	377 834
Dolný Kubín	60 721	903	61 624	75,9 %	77 944	3 259	81 203
Kysucké Nové Mesto	130 925	2 135	133 060	92,3 %	141 823	2 386	144 209
Liptovský Mikuláš	189 791	1 518	191 309	72,1 %	260 785	4 664	265 449
Martin	62 004	6 603	68 607	60,8 %	86 913	25 951	112 864
Námestovo	242 553	253	242 806	97,4 %	248 930	315	249 245
Ružomberok	62 572	1 760	64 332	51,7 %	110 022	14 325	124 347
Turčianske Teplice	128 568	4 475	133 043	77,9 %	160 858	9 839	170 697
Tvrdošín	173 764	761	174 525	91,1 %	190 558	1 056	191 614
Žilina	231 207	6 909	238 116	89,6 %	249 231	16 629	265 860
Spolu	1 674 484	28 659	1 703 143	81,6 %	2 000 700	87 302	2 088 002

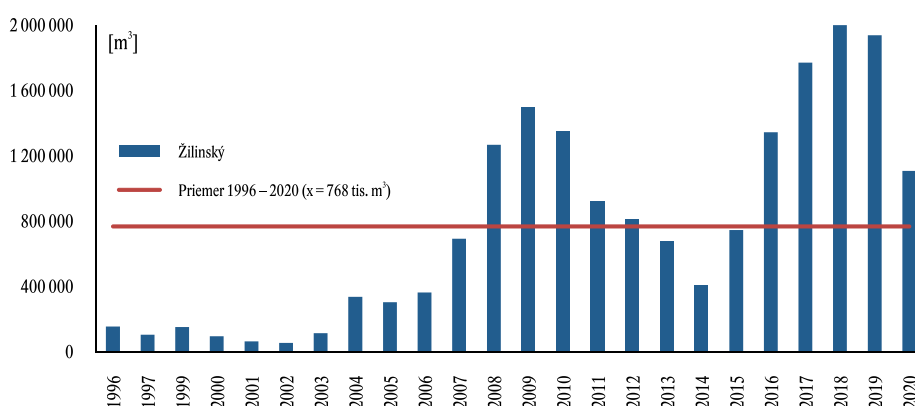
Obrázok 4. Podiel náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Žilinskom kraji podľa okresov v roku 2020
Figure 4. The volume of incidental and total felling in Žilina region by the districts.

Prognóza vývoja zdravotného stavu lesov v Žilinskom kraji

V nasledujúcom roku očakávame mierne zlepšenie zdravotného stavu smrekových porastov v Žilinskom kraji, populácia lykožrúta smrekového je za kulmináciou. Na Liptove v lete 2021 poškodila vetrová kalamita viac ako 120 tis. m³ dreva, čo pravdepodobne spôsobí vznik novej gradácie lykožrúta smrekového. Veľké množstvo vetrom poškodených stromov sa vyskytuje v chránených územiach, kde OÚ L. Mikuláš nedovolil jej spracovanie. Začiatok roka 2021 bol chladný a vývoj podkôrneho hmyzu bol spomalený. Dôležitým faktorom bude počasie, ale aj rýchlosť a dôslednosť spracovávania kalamit podkôrneho hmyzu, ktorá bude do značnej miery závisieť od ceny dreva a ekonomickej situácie subjektov obhospodarujúcich lesy.

Obrázok 5. Vývoj podielu náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Žilinskom kraji
Figure 5. The volume of incidental and total felling in Žilina region from 1996.

Obrázok 6. Vývoj vykonanej náhodnej ťažby spôsobenej podkôrnyim a drevokazným hmyzom v Žilinskom kraji
Figure 6. Incidental felling due to bark beetles and wood-boring insects in the forests of Žilina region.

Podakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore projektu Zvyšovanie úrovne ochrany kritickej infraštruktúry – výskum nových, ekologicky akceptovateľných metód boja so škodcami lesa na území v správe podniku Vojenské lesy a majetky SR, š. p., “ktorý je realizovaný s finančnou podporou Ministerstva obrany Slovenskej republiky a v rámci projektu „SLOVLES“ – projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301).

Adresa:

Ing. Jozef Vakula, PhD.

Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen, Lesnícka ochranná služba,
Lesnícka 11, 969 01 Banská Štiavnica

e-mail: jozef.vakula@nlcsk.org